

ARVEN

Nr. 34

1/1992

12. årgang

ISSN 0800-2347

MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG

«En Dreng var kommen til Verden som
efter de ydre Mærker at dømme tegnet til
at blive en Spillemand.»

JØRGEN JØRGENSEN BLANKENBERG

- *en meget allsidig sannidøl*

Jørgen Jørgensen Blankenberg

levde 1812-1899. Han er nevnt i Bygdeboka, bind 1 side 237-238 og bind 3 side 147-149. Dessuten skrev T.A. Tande om ham i «Arven» nr. 16 (1/86).

Jørgen Jørgensens tidlige år.

Jørgen var sønn av Jørgen Abrahamsen Åre (av

embetsslekten Paus) og Marte Børresdatter Kalstad. 12 år gammel ble han sendt til byen for å lære skriving, regning og fiolin spill. I perioden 1826-54 spilte han i 106 brylluper og 124 selskaper. I årene 1827-46 var Jørgen omgangsskolelærer i Barland krets. I 1836 ble han eksaminert av biskopen i Christiania, som fant ham skikket til en kirkesangerpost. Året etter giftet

Blankenberg ved Kilsfjorden. Foto fra Bygdeboka bind 1, side 236.

Jørgen seg med Stine Margrete Stiansdatter Ørvik (1816-75). De fikk barna Margrete, Jørgen Kristian, Anne Margrete, Stian, Nils og Johan.

Kjøpet av Blankenberg.

Jørgens tilknytning til Blankenberg begynte i 1838 da han tok til å leie gården for 30 Spd. årlig. I 1843 kjøpte han Blankenberg for 700 Spd.

Yrker og verv.

I sitt liv var Jørgen både konstituert lensmann, lagrettemann, klokker, valgmann, medlem av lignings-, fattig- og skolekommisjonen, forlikskommissær, regnskapsfører og herredskasserer. Han var med og forberedte ny matrikkel, var branntakstmann, direktør i Sannidal Sparebank, stevnevitne og altså som tidligere nevnt omgangsskolelærer.

Politikeren.

Jørgen Jørgensen Blankenberg var den i historien som satt lengst i Sannidal herredstyre. Første gang han skrev under møteboka her var 28/8-1847. Da satt han til 1851. 16/8-1851 ble han valgt til formannskapet hvor han hadde sete til ut året 1854. Etter dette var han ordfører i til sammen 12 år: 6/8-1855 - 20/8-1863 og 24/8-1867 - 21/8-1871.

Bokelskeren.

I årene 1863-76 lånte Jørgen 23 bøker i Sandøkedals Læseselskab. Dette var godt over gjennomsnittet av de som lånte. De aller fleste av disse bøkene dreide seg om historie, f.eks. «Eidsvold Gallerie», «Peter Tordenskjold» og «Christian den fjerdes tid».

Dagbøker.

Jørgen Jørgensen skrev dagbøker det meste av sitt voksne liv, og i 1899 noterte han ned sine erindringer.

Dagbøkene og erindringene har til nå blitt oppbevart på Blankenberg, men høsten 1991 ble de gitt til Berg - Kragerø Museum til en innbruds- og brannsikker oppbevaring. Det er meget betydningsfullt at verdifulle kulturhistoriske minner som dette blir tatt vare på for ettertida.

«Arven» har fått anledning til å offentliggjøre deler av dette materialet, og vi begynner denne gangen. Vi har valgt å beholde rettskrivingen i originalen.

R. G.

Livsskisser af J. Blankenbergs levetid.

Jeg er født til dette urolige Jordliv Søndagen den 26te Juli 1812 og indlemmet i de Kristnes Tal ved Daaben den 2den August næstefter af daværende Sogneprest Frederik Chr. Dreier. Ved min Fødsel vides intet usædvanligt uden forsaavidt at det skede sam-

Jørgen Jørgensen
Blankenberg
(1812-1899)

Foto fra Bygdeboka bind
1, side 257

tidigt med at vor Nabo just kom hjem fra Kirken med sin unge Brud. Det siges også at min Fader, uagtet han var meget halt, danset i Bryllupet, da han fik Tidende om at en Dreng var kommen til Verden som efter de ydre mærker at dømme tegnet til at blive en Spillemand.

Hvad mit Fødselsaar angaaer, da var det mindre end lovende. Det var et af de elendigste som jeg har hørt omtale. Kornet blev ikke modent og for en stor Del ikke bragt ihus. Dette forårsagede Hungersnød og dermed paafølgende Sygdomme, men Gud skee Tak jeg følte intet dertil, da min Næring var min kjære Moders Brøster.

Hvad min Barndom angaaer, da var den som sedvanlig paa Landet, jeg blev saa tidlig som muligt benyttet til at vogte Kreaturene og dermed syssel-sattes jeg i nogen Tid, men i Vintertiden havde jeg lidet at varetage, især da der paa den Tid ingen reguleret Skole var, endskjøndt jeg havde særdeles Lyst til Læsning og uden at rose mig var begavet med et særdeles godt Næmme; men ingen Lærer ingen Bøger, naar undtages det Halve af Skjæmt og Alvor, Roberticus Krønike og ikke at glæmme Fortunatuses Pung og hans Ønskeskat, men disse lærte jeg også fuldstændigt. Dog er det min Skyldighed at bemærke at min kjære Moder Intet spairede Umage for at undervise mig i min Børnelærdom saavidt det stod i hendes Magt. Dog hvad Læsning angik reddet jeg mig selv, især da jeg fik historiske Bøger at læse som drev Lysten, tillige fik jeg det Hværv at være Præsident ved Afholdelsen af Familiens Morgen- og Aftenandagt, hvilket jeg ansaa som et Fortrin at have alle de ældre som Tilhørere.

Som Fataliteter der hendte i min barndom skal jeg berøre tvende Hendelser der indtraf hvorend mit Liv syntes at staa paa Spil. Engang jeg var klyvet op paa øverste Aasloft i min Faders Udhusbygning, faldt jeg derfra, antagelig 30 Fod, ned paa nederste Gulv med Ryggen over en Dørstok og Nakken i Gulvet. Der blev

KULTURPRISEN TIL TORKELL TANDE!

Det var en svært velfortjent kulturpris for 1991 som ordfører Magnar Kalseth overrakte i et fullsatt Sannidal samfunnshus 26. november. Tande, som er æresmedlem i historielaget, fikk prisen for sitt aktive virke på utrolig mange felter i bygda gjennom 60 år!

Ordføreren trakk fram mye av dette i sin tale til prisvinneren, som han beskrev som både innsatsfylt og hensynsfull. Tande svarte med varme og humoristiske takketaler. (Tandes «merittliste» er forøvrig behørig omtalt i de to føregående utgavene av «Arven», nr. 32 og 33).

Det var også korte taler av Lars Jacob Moe fra Sannidalsspeiderne, som mente at Tande var Sannidals svar på Baden Powell, og formannen i historielaget. Sistnevnte trakk fram Tandes lokalhistoriske innsats gjennom 60 år og sa bl.a. at prisvinneren hadde lært bygdefolk at solid kunnskap om egen kulturell bakgrunn gir et trygt utgangspunkt for framtida.

På kulturvelden, der Sannidal Historielag stod for serveringen, var det diverse musikalske innslag, bl.a. sang av ekteparet Brekka fra Kjølebrønd. Aud Brekka hadde også diktet en egen sang til prisvinneren.

jeg liggende som Død, uden at kunne røre en Lem.
Min Broder bar mig ud hvor jeg da om nogen Tid kom
til mig selv, men elendig forslaaet. Ved dette Fal'd fik
jeg en Knæk i min Rygrad, som har mindet mig al min
Tid.

En anden Gang reiste jeg afsted ad Skoven for at fiske Tryter (Abbor) i nogle Skovvand. Ved at fortsætte Fiskeriet fra det ene Vand til det andet vilde jeg kravle op efter nogle Fjelpaller, hvor der var meget ubekvemt at komme frem. Jeg støtte mig med Fiskestangen og tog Tag med Haanden i en Berghelle for at hive mig op, men Berghellen stod løs og faldt i det samme. Jeg samlet da ikke mere føren jeg befandt mig liggende i en blød Myr under Fjeldet. Ikke nok hermed, jeg fik ikke reist mig førend Hellen kom efter mig og gik paa Kant ned i Myren saa let ved min Side at jeg ikke kan begribe at den ikke tog mig med ned i den bløde Myr hvor Stenen stod ned flere Fod. Min Tresko fik den ære at følge med. Jeg takkede Gud for sin naadige Redning, gik glad hjem med en Tresko, uden Tryter og uden fiskestang, hvilket Alt var tilintetgjort.

(Fortsettes seinere.)

Kulturprisen overrekkes Tande av ordfører Magnar Kalseth.

Denne gikk på melodien til Sannidalssangen, og ble framført av Thomas Johan Brekka. Denne trykker vi her.

KULTURPRISVINNER I KRAGERØ 1991

Kjære Tande, gratulerer
med den ærefulle pris.
Hele bygda deg den unner -
hedre deg på stormannsvis.
Du er eneren iblant oss,
gamlepresten stø og stor.
Og av bygdas mange «sønner»
er du størst, forvissat vi tror.

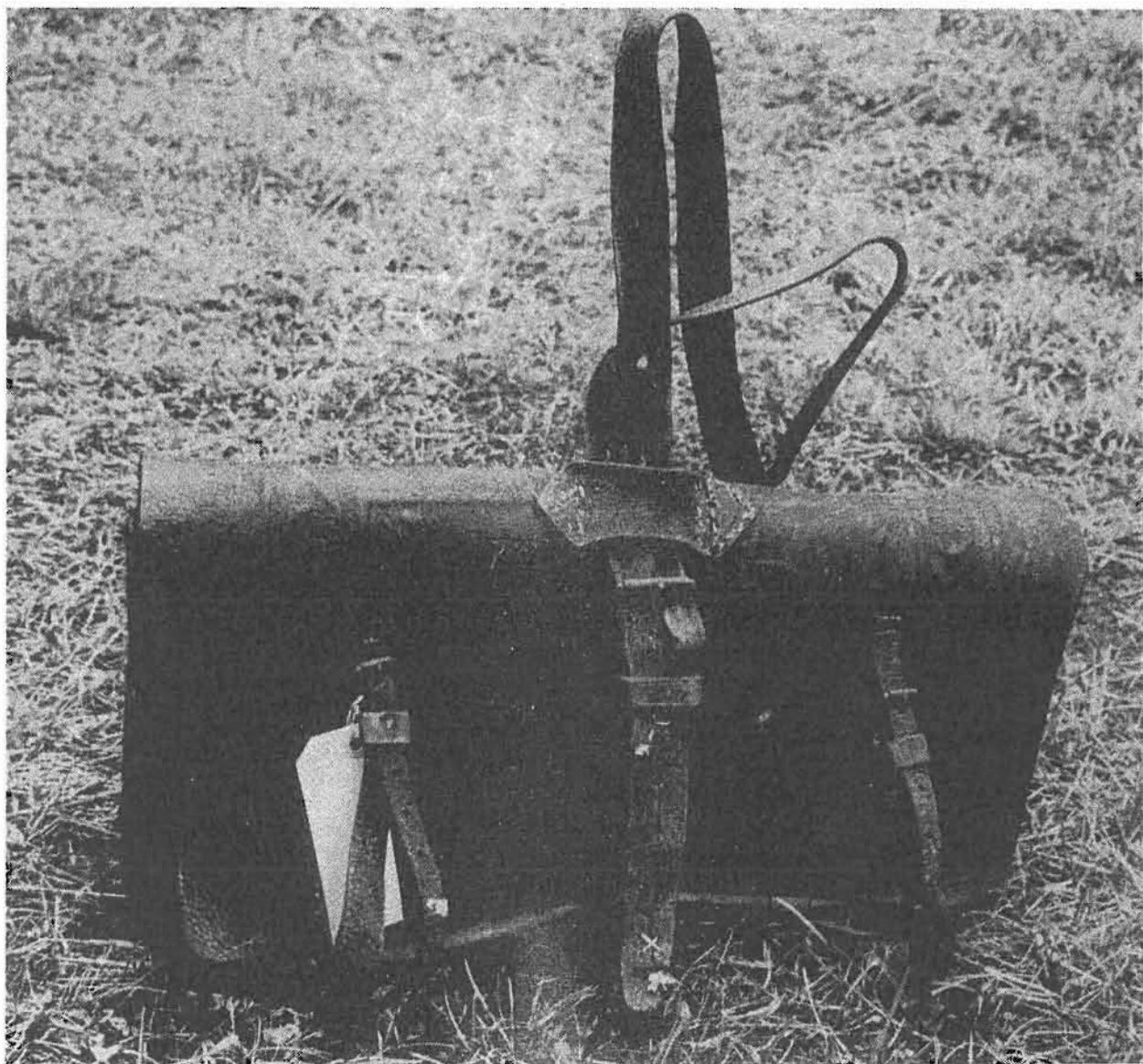
Speiderliv med fart og spenning;
krigens tid gav mange sår.
Da vi kjempet, side om side,
seieren til slutt ble vår.
Nittenførsto ble stiftet
Sannidal Historielag.
Sekretær og formann skiftet,
Tandes ansvar dette var.

Takk for alt du var for bygda,
og fremdeles er i dag,
med din kjære kone Hilda
prestear til vårt behag.
Sogneprest i sorg og glede
du var den som førte an.
Uti politikken stod du
traust og trygg som avholdsmann.

Gratulerer fra oss alle
som får være gjest i kveld,
prisvinner vi deg kan kalle,
du har øst av kildevell!
«Kårstua» og «Arven»s blader
leser vi med glede rik.
Tenk, få eldes med den ynde,
godt det er å ha det slik!

Glimt fra Sannidal Bygdetun (19)

S K R E P P E

Skreppa som vi presenterer i dag, har tilhørt Olav Brubakken. Den ble gitt som gave til Bygdetunet for en del år tilbake av Einar Brubakken. Det er vanskelig å si noe bestemt om alderen på denne skreppa, men vi antar den er lagd på slutten av 1700-tallet eller først i 1800-årene. Den er lagd av okse- eller svinelær, som nå er blitt veldig stift. Dette er nok en av de gjenstandene på Bygdetunet som kunne trenge restaurering. Skreppa har to reimer til å ha over ryggen, og lokket er likeledes festet med to reimer. Lokket er forøvrig utstyrt med noen enkle, pressete ornamenter. Den som vil se nærmere på skreppa, må stoppe i gangen i første etasje i Heglandshuset på Bygdetunet.

R. G.

Minneoppgave (del 2)

OM FOLK OG BUSTADER i Kurdøla-Lundereid-grenda

Av Olaf Øverland

Innledning:

I forrige nummer av Arven (33) begynte vi på en serie om den grenna som ligger øverst i Sannidal mot Drangedal. Olaf Øverland, som har skrevet artikkelen, omtalte da Kurdøla, Strandkåsa og Moen. I dette nummeret tar han for seg Haugen, Bråten, Plassen og Vintereidet.

HAUGEN

Dette er sikkert en husmannsplass under Kurdøla helt tilbake til 1723. Ifølge Sannidalsboka bodde husmann Ole Larsen på Haugen i 1801. Siden har det bodd en rekke familier der helt frem til 1960-årene. Den siste som drev eiendommen på vanlig måte, var Knut Andreassen (domsbasun)*. Han hadde hest og kuer og brøt også opp endel ny jord. Jeg kan ikke huske hva kona het, men de hadde en sønn som het Josef, som var på min alder. Det var ikke så mange år han ble på Haugen. Han solgte eiendommen til Elling Nilsen og hustru Agna Grønstad i slutten av 1920-årene. Andreassen utvandret da til Amerika. Elling arbeidet på jernbaneanlegget frem til 1927, og solgte så Haugen til Halvor Strandskogen. I dag er det hans sønnesønn Rolf Strandskogen som eier Haugen. Husene er helt forfalne og eiendommen nesten overgrodd med skog.

BRÅTEN

Dette er det største av de mindre brukene som hører til i denne grenna. Elling Olsen Kurdøla solgte Bråten til en som het Melby. Han bodde der i noen år, så solgte han eiendommen til Johan Kurdøl og hustru Margrete f. Haugland. De drev gården frem til 1921. Da solgte Johan Kurdøl eiendommen til Andreas Thorsen, og flyttet selv til Rød i Kroken. Thorsen kom fra Laget ved Risør med hustru

Thora og søster Marta og deres gamle mor. Thorsen var maler av yrke, og malte en mengde hus i mange år. Han var også en dyktig rose maler, og malte kubbestoler, skap o. l. Så han var også stor kunstner på det området. Gården ble faktisk drevet av disse to kvinnfolkene i mange år, som slet og arbeidet både sent og tidlig. Jeg tror de hadde 4-5 kuer og høns og gris. Thorsen selv drev jo med maling, så disse to måtte ha en utrolig arbeidsevne.

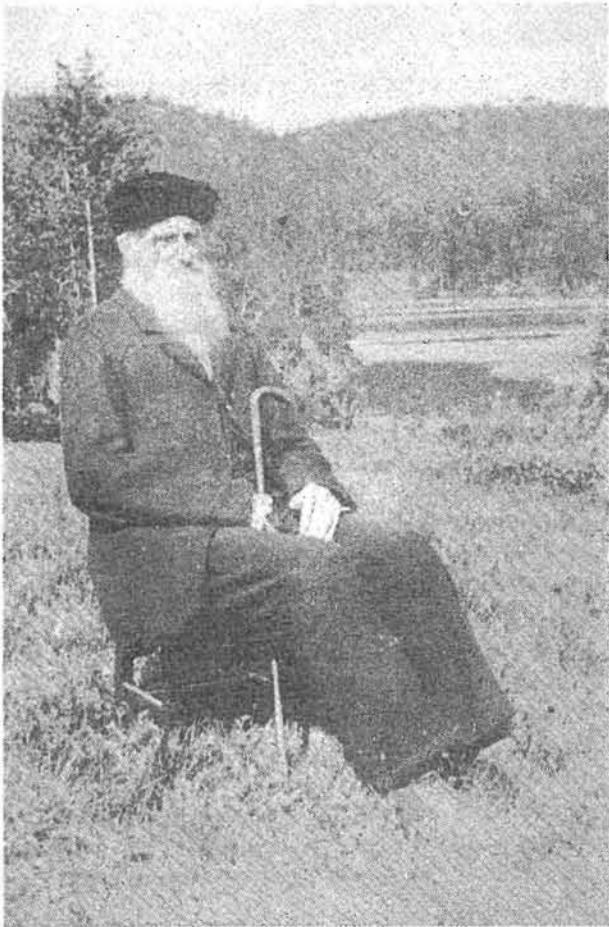
Jeg tror jeg må ta med en historie som en fortalte. Det var en ganske sprek kar og Thora som møttes i Vintersundet. Begge skulle til Merkebekk og handle. Det blåste en kraftig nordvest storm slik at Toke gikk helt kvit. For å gjøre historien kort, ble det til at den spreke karen snudde og rodde hjem igjen, mens Thora fortsatte til Merkebekk og kom både frem og tilbake i god behold. Man kan jo sammenligne henne med Terje Wigen.

Etter at Thorsen døde drev disse to fortsatt gården i noen år, men solgte den til Harald Mathiesen (fra Trøndelag) i 1952. Han drev den i noen år, men solgte den til glassmester Thorsen fra Skien, som så hadde den i noen få år. I dag eies Bråten av Alfred Andersen

Dette bildet et tatt på Sandåker ca. 1910-12, og det er Elling Anundsen og kona Tomine Knutsdatter med to barn. De bodde på Haugen på den tiden. Bildet er tatt av Johan Kurdøl, far til Magne Kurdøl.

* Ang. sekten Domsbasun omtalte Olaf Øverland den i Arven nr. 33, side 13.

Anund Ellingsen som bodde på Haugen ved århundreskiftet. Han er her fotografert av J. Kurdøl på Sandåker ca. 1910-12. I bakgrunn ses Toke opp mot Sagbukta.

fra Helle. Han bor der med familie. For endel år siden ble der bygget bilvei fra Kurdøla til Bråten. Dette gjør at det går an å bo på slike steder i dag.

Det gamle navnet Bråten er idag forandret til FREDHEIM.

PLASSEN

Dette er en gammel husmannsplass under Lundereid, og her har det sikkert bodd folk i lange tider. I Sannidalsboka står det at de i 1865 fødde 3 kyr, 5 sau og 3 geiter.

Den siste som bodde her var Eilef Andersen f. 1849 og hustru Gunhild f. 1849. Han kom fra Åland i Lunde. De hadde barna: Anders, Knut, Gunnulf, Ole, Andreas, Tomine og Marie. Denne familien var kjent for å være dyktige folk, og flinke til alle slags arbeide. Flere av disse deltok i det religiøse liv, særlig Anders, Andreas, Ole og Tomine. Ole og Andreas var gode til å syne og spille gitar. Tomine spilte gitar og harpeleik, og var formann i Kurdøla kvindeforening i mange år. Ole reiste som emissær nesten hele sitt voksne liv (Ole Ellefsen). Den jeg husker best, var gamle Eilef. Han hadde langt hvitt helskjegg og ble meget gammel. Han døde i 1928. Han drev eiendommen sammen med Tomine, som var ugift på den tiden. Han var en dyktig håndverker, som laget flattresko, trau, skafta o. l. Jeg tror også han bygget prammer. Tresko var et vanlig

fottøy på den tid, og alle måtte få Eilef til å lage. Han laget sikkert hundrevis av tresko. Det var faktisk noen som bestilte så mange av ham at de hadde for resten av livet.

Eilef døde som før nevnt i 1928, og like etter gifta Tomine seg med Magnus Øygarden på Storøy og flytta dit. Noen år senere ble huset solgt til Olaf Bråten fra Drangedal og flyttet til øvre Vefall, like bak Bråtekjennane. Det var visst en solid tømre. Der står huset fra Plassen den dag i dag.

VINTEREIDET

Dette er sikkert en gammel husmannsplass under Lundereid. Fra gammelt av gikk all trafikk forbi her fra Drangedal til Kragerø. Toke ble brukt som alfarvei både sommer og vinter. Elveløpet går jo forbi Merkebekk og ned til Kurdølsbukta og Alstrøm og videre til Lundereid. Når de for over Vintereidet, ble det nok lettere, særlig vinterstid. Denne veien - hvis en kan kalle det vei - ender opp ved Lundereid - ved siden av Sagbukta - og kalles Vinterstø. Her står en fin gråsteinsmur den dag i dag. På Lundereid var det også skysstasjon. I Sannidalsboka står følgende fra 1593: «Der er et eid, og over det for drangedølene til og fra byen, Kragerø».

Det er nok ikke enkelt for oss som lever i dag, å forestille seg samferdsel for flere hundre år siden. Det som var veier på den tid måtte jo bli bare gangstier, og folk gikk til fots og bar vel på ryggen en del ting. Det måtte være litt forskjell på veiene - vi har jo hørt om Kongeveien, Postveien o. l.

La oss tenke oss en bytur fra Drangedal til Kragerø på den tiden, f. eks. sommerstid. Da måtte man jo ro fra Prestestranda til Lundereid. Det tok mange timer. Gå derfra til Dal, og ro ned Farsjøvannet til et sted som heter Rekviktangen, like ovenfor der Fossen-brua ligger idag. Dette stedet kaltes i gammel tid for Skysskaffertangen, for der bodde en familie som fraktet folk over elva og også helt opp til Dal. En bytur på den tid måtte være en stor påkjenning.

Men en gang i forrige århundre ble det bygget en kjørevei over Kurdølsheia til Merkebekk, der hvor riksvei 38 går idag. Det ble satt igang båttrafikk til Drangedal fra Merkebekk med Tokedølen og Turist. Dermed begynte en ny epoke, som avløste den gamle reisemåten som hadde vart i flere hundre år.

Oppdemmingen av Toke ved hundréårsskiftet med dam ved Dalfoss førte til store forandringer langs hele vassdraget. Høyeste vannstand ved Dalsfoss er 4,60 meter. Det ble gravd kanal over Vintereidet. Den kalles Vinterreidsundet. Plassen ble da en øy, som kalles Plassøya.

Vintereidet er en gammel buplass som det er lite opplysninger om i Sannidalsboka. De siste som budde der var Katrine og Olav Vintereidet. Men før disse budde noen andre der i noen år. De flyttet først til Hamøyodden og siden til Jysereidgrenna, og der ble de værende i mange år. De hadde flere barn og noen lever og bur i Drangedal idag, f. eks. Einar Vintereidet.

Husene på Vintereidet er revet for mange år siden, men grunnmuren er synlig fremdeles inne i et granholt.

(Fortsettelse seinere)

Bjønn i Sannidal

Bjørn og bjørnejakt i Øvrebø-, Mo- og Eikehaugskogene omkrig 1860.

*Fortalt til Torkell A. Tande
av Knut Eikehaug i 1951*

Jakob Halvorsen (Ringerike) hadde store tømmerdrifter i disse skogene. Under arbeid i skogen borte ved Bumyrå kom han en gang over ei binne med unger. Ungene ble skremt og skreik, og straks var binna der og gikk til angrep. Jakob fikk tak i en staur og svimeslo bjønnen. Han fikk så litt tid på seg og rømte så fort han kunne. Jakob var en kjempekar. På samme sted en tid etterpå ble en bjønn skutt av Jens Aakre fra Kroken.

I traktene rundt Kvennvann hadde bjønnen sitt tilhold. Nils Øverbø, en bror av Torjus, var kjent for å

være en lettvint og sprek kar. Han ble en gang forfulgt av ei binne ved Kvennvanns-heftet. For å berge livet måtte han hoppe fra en knatte bort i ei gran, og der satt han og forsvarer seg med øks i lang tid, til binna endelig forsvant.

Oppå ved Hova like ved veien til Kvennvann lå en bjønn i hiet hele vinteren enda folk kjørte rett forbi. Men en natt i mars var den gått ut. Knut J. Eikehaug, Halvor Jørgensen og Finbo Humlestad forsøkte å spore den, men den ble borte for dem da det var forbart i solliene.

Min bestefar, Knut J. Eikehaug, hadde en gammel hest som de skulle legge ut til bjønne-åte. De leide den opp i Ternefjell og skaut den der og gravde den ned med stein og tømmerstokker så den skulle bli vanskelig for bjønnen å få tak i. De lå der på vakt, men bjønnen fikk de ikke. I Slemdal var de også på jakt etter bjønn, men den kom seg unna den også.

Min far, Nils Eikehaug, gjette som liten gutt oppå i Aasen da han ble oppmerksom på et dyr som rotet i en mautue. Det viste seg snart at det var en bjønn. Det var en slik mautasse. Den ble på samme tid sett av Kjersti Humlestad på andre siden av åsen.

«ER DET KANSKJE EN DEL AV ARVEN?»

Fra Tucson i Arizona i U.S.A. har vi fått et brev fra Tallak T. Farsjø der han vedlegger et dikt med ovenstående tittel. Det handler om hans bestefar på morssiden, Peder Jacob Thomassen Næsland, en meget kjent mann og visedikter i Sannidal i siste halvpart av forrige århundre.

Vi har i «Arven» omtalt Peder Nesland ved flere anledninger, mest utførlig i nr. 27 (3/89). De av «Arvens» lesere som også leser «Vestmar», har sikkert sett noen av Tallak T. Farsjøs dikt på trykk der. Vi er selvsagt glad for at vi også kan trykke noe fra Farsjøs penn her i bladet, spesielt siden det har lokalhistorisk innhold.

Er det kanskje en del av arven?

Min bestefar likte å skrive,
det er så sant og visst!
Men også med spade og rive
han følte en skaper-gnist.
Han var jo så staut en bonde
på Nesland, den fagre gården.
«Fri oss fra tørkens onde!»
kanskje han ba hver vår.

Han hadde omsorg for andre,
for bygda sitt styre og stell.
Hans sinn var ei skapt til å klandre,

men i alt gjøre rett og skjell.
Han trodde på folkeskikken
både i by og på land;
og var jo i politikken
som Peder Rinde en venstremann.

Det var jo bevegede tider,
og gode råd de var dyre.
Mot frihetskampen det skrider
både i storting og herredstyre.
For opplysning Per Jakob han kjempet
på den lokale strand;
for saken han løftet og lempet
både i bygd og på land.

Men pennen det var hans våpen
i alvor og velment spør.
På Pegasus med dikter-kåpen
han red så det riktig røk.
Jeg tror nok at litt av røyken
har meg delta i samme tarven
mens jeg står her i slektledds-føyken.
«Er det kanskje en del av arven?»

Tallak T. Farsjø,
desember 1991.

LOKALHISTORIEGRUPPA PÅ TUR

Valgfaggruppen i lokalhistorie ved Sannidal ungdomsskole forteller her noe om det de har sett og lært dette skoledåret.

Kverna på Saga

Innenfor Mørland, ved Saga i Kjølebrønd, ligger det en kvern som fremdeles er intakt. Den er plassert ved bekken som renner fra Krokvann til Hansjø. Vi var så heldige at vi fikk Olav Skarvang til å vise og fortelle oss om denne kverna. Han fortalte bl.a. at tilsvarende kverner har blitt brukt i uminnelige tider, og at kverna ved Saga sist var i virksomhet under krigen. Skarvang viste oss hvordan vannet hadde blitt ledet til kvernkallen ved hjelp av en trerenne fra bekken. Denne er vakk nå.

Mange gårder i eldre tid hadde en bekkekvern. Disse gårdskvernene ble drevet av en kvernkall. Dette er en stokk som står rett opp og ned. Nederst på stokken er det festet en del spjell som vannet strømmer mot og som snurrer den rundt i stor fart. Inne i kvernhuset ligger de to kvernsteinene over hverandre. Øverst i kallen er det festet en jerntein som går gjennom understeinen og er festet i oversteinen slik at denne snurrer rundt sammen med kvernallen. Som dere skjønner, lå også understeinen stille mens oversteinen gikk rundt, og dermed ble kornet knust til mel mellom steinene.

Av Olav Skarvang fikk vi også vite at navnet «Saga» kommer av at gården Dobbe for i lange siden hadde anlagt en sag i den samme bekken, litt nedenfor kvernhuset. Den var borte før Olav Skarvangs tid, men en kan fortsatt se stedet der den lå. I den samme elva ble det drevet

Olav Skarvang forteller om kvernas historie
tømmerfløting helt fram til ca. 1956-57.

Saga-kverna er trolig den eneste som fortsatt står på plass i bekken i Sannidal. Til de som ikke har besøkt stedet, kan vi slå fast at det er verdt å dra dit for å få et inntrykk av hverdagslivet i eldre tid i bygda vår.

Terje Ellefsen og Tore Solstad

Munkespising og gamle ting

En av turene våre i høst gikk til Ingeborg og Lars Skarvang på Skarvang gård. Gården ligger nesten på grensa til Risør kommune mellom Hansjø og Skardvatnet.

Ingeborg og Lars møtte oss på tunet, og vi ble tatt godt imot med bevertning og gammel historie. Vi fikk se en del gamle ting, bl.a. en børse fra forrige århundre. Dent hadde vært brukt i Krim-krigen, og også til å skyte trost med!

I tillegg fikk vi se gamle sabler, en hatteske, øredobber laget av hår og en del mynter. Den eldste av disse var en skilling fra 1820. De hadde også en samling fine sølvskjeer, og den eldste av disse hadde årstallet «1713». På Skarvang finnes flere mugger og koppar fra første halvpart av forrige århundre, og Ingeborg fortalte livlig om disse. De kunne også vise oss fine eksemplarer av Kil-stoler.

Lars fortalte om XU-organisasjonen, den

Ekteparet Skarvang forteller om de gamle tingene.

motstandsbevegelsen han var med i under krigen. Da sendte de opplysninger om tyskerne til England. Lars var med i denne organisasjonen fra 1943.

Ellers fikk vi høre at Risør var den byen de dro til fra Skarvang før i tida. Fra Kjølebrønd ble det bygd kjørevei til hest i 1955, og den første bilen svinget inn på Skarvang første gang i 1957.

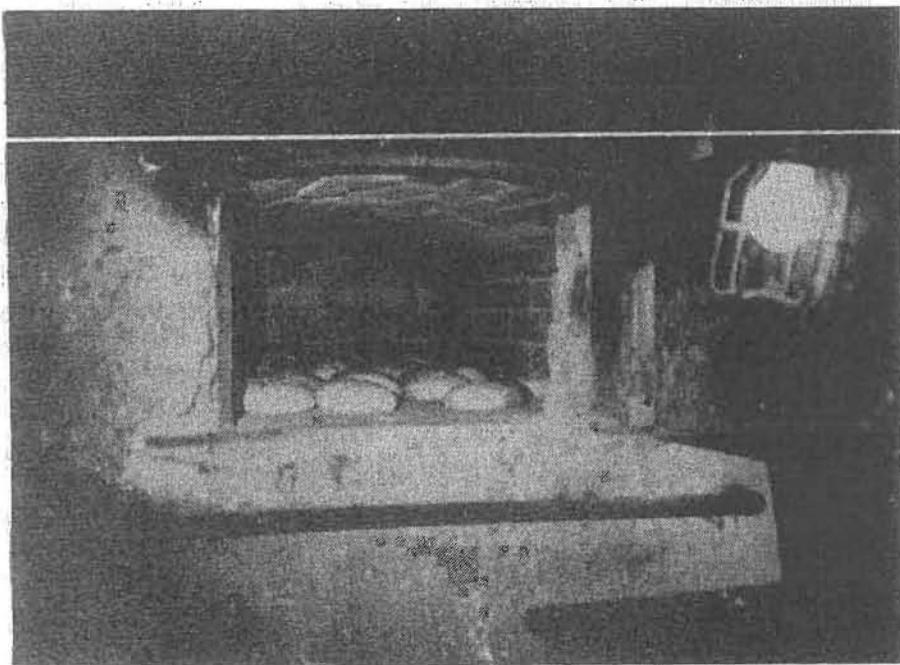
Ingeborg hadde rigget til et helt bord fullt av masse godisaker, bl.a. brus, kaffe, twist, lefser, kaker og munker, og dette smakte aldeles fortreffelig! Vi hadde en veldig fin tur og takker Ingeborg og Lars for at vi fikk lov til å komme.

**Svend R. Arvesen og
Torbjørn Halvorsen**

Brødbaking på gammelt vis

Hos Signe og Jørgen på Torsdal gård foregår brødbaking ennå på den gamle måten, i bakerovnen i bryggerhuset. En dag i høst var lokalhistoriegruppa på besøk på Torsdal. Der vi fikk se og lære hvordan brødbakingen foregikk i gamle dager.

Tidligere på morgen'en før vi kom, hadde Signe fyrt opp ovnen og formet til brøda. Da vi kom, fikk vi se hvordan hun raket glørne ut av den gamle ovnen med gloraka som var dyppet i vann. Da de groveste glørne var raket ut,

Brøda er satt inn i ovnen ferdig til å steikes.

dypet hun en soplime av granbar i vann. Med denne feiet hun asken nøy ut. Deretter ble de 22 brøda satt inn i ovnen med en trespade. Vi måtte alle beundre Signes fantastiske teknikk under hele denne prosessen!

Mens brøda stod i ovnen, var vi inne hos Signe og Jørgen og spiste niste og fikk varm sjokolademelk og smurte lomper. Etter maten tok Jørgen oss med en tur i uthuset der han viste oss en hel del gamle gjenstander, bl.a. isbruksredskaper og sleder. Disse fortalte han om på en interessant måte. Vi fikk også se dyra på båsen og studere Jørgens spesielle korn-tørkingsmetode.

Etter drøye tre kvarter var brøda ferdigstekt. Signe lempet de ut med spaden og la de i et trau som det stod 1867 på. Brøda var gyllenbrune og

Lokalhistoriegruppa med det fulle brødtrauet utenfor bryggerhuset på Torsdal.

så veldig gode ut, og det kan vi skrive under på at de var. Vi fikk nemlig ett hver!

**Knut André Arnesen og
Per Henning Nilsen**

Dobbedalsgrana faller

En fredag tidlig i januar falt kjempegrana i Dobbedalsskogen. Den var trolig ca. 170 år gammel. Lokalhistoriegruppa og et stort presseoppbud, deriblant Arven, utsendte, var til stede for å se grana gå i bakken.

Etter at treet var felt, kunne herredskogmester Olav Tveitereid måle det til å være 35 meter langt og å inneholde hele 8,6 kbm

masse. I brysthøyde var omkretsen 2,73 meter. Mange av de tilstede varende stilte spørsmål om dette var Norges største gran!

Grunnen til at Dobbedalsgrana nå blei felt, var at den hadde blitt angrepet av biller og hadde fått mye av barken ødelagt av hakkespetter.

De som stod for fellingen ved hjelp av motorsag, traktor og vinsj, var Ole Wastøl og Hans Jørgen Rinde. Eieren av skogen der grana stod, heter Arne Dobbedal.

Grana skulle egentlig vært hogd i 1895, man før de to brødrene som da stod for hogsten, kom fram til treet, blei de stoppet av et kraftig snøfall.

De seks nederste metrene av Dobbedalsgrana er nå på plass på Sannidal Bygdetun ved siden av en furu fra Mørland og en bjørk fra Frøvik. Disse tre store Sannidalstrærne skal det nå bygges et tekke over slik at de kan bevares for etterlekten. Dette synes vi er veldig riktig å gjøre!

**Thoralf Eikeland Nilsen og
Jostein Hansen**

Dobbedalsgrana ble 170 år. Fra venstre ser vi Ole Wastøl, Arne Dobbedal og Hans Jørgen Rinde.

SEEKING A NEW HOME (3)

Farvel til gamle Norge, velkommen til Amerika

Tjostolf Tellefson tilbake i Norge

Etter å ha tilbrakt et år i Amerika, følte Tjostolf at det var mulig å tjene sitt brød i dette landet og at han kunne bygge et hjem for Maren og ham selv der. Derfor bestemte han seg for å dra tilbake til Norge og gifte seg.

Men hvordan stod det til der hjemme? Han hadde ikke hørt noe fra familien i Sannidal mens han var borte. Da han nådde Kragerø, fortet han seg til sine foreldres hjemsted der han fikk høre den triste nyheten at Maren var død. Tjostolf ble trist og ensom. Hva skulle han gjøre nå?

Gjennom de lange, mørke vintermånedene brukte Tjostolf fritida til å fortelle familien sin om det han hadde sett og hørt i den Nye Verden. «Wisconsin er et vakkert landområde, ikke så fjellrikt som Norge, men med åser, elver og skoger. Jorda er fruktbar. Mange av menneskene der har flyttet dit fra Norge. Det er jord og muligheter for alle. Vi kunne bygge oss tømmerhytter og finne arbeid.»

Tjostolf spurte sin far hvordan de hadde hatt det mens han var borte. Da fortalte Tellef sønnen hvor usikre de var med hensyn til hjemmene sine i framtida. Ole, den eldste sønnen, hadde nylig besøkt dem, og han hadde hørt i Christiania at lovgiverne hadde bestemt at husene på Hullerøya skulle gis bort til andre. Og da ville de familiene som allerede bodde der, bli tvunget til å dra andre steder. Men hvor? Så snart kongen hadde undertegnet papirene, ville dette bli satt ut i livet. Det kom imidlertid til å ta noe tid; i mellomtida måtte de vente!

Tjostolf kjempet hardt for å glemme sorgen etter Maren s død. Men han kunne ikke glemme den Nye Verden, og han anbefalte på det sterkeste foreldrene og broren, Christian, med familie å reise sammen med ham til Amerika. Tjostolf sa: «Far, du kan ikke være sikker på å få beholde hjemmet her. Kom med meg til Amerika; der vil du få deg et godt hjem!» Han antydet videre: «Når vi har slått oss ned i Wisconsin, kommer kanskje Ole og søstrene med familiene etter og slår seg ned sammen med oss.»

Forberedelser til ny Amerika-tur

Våren 1846 da dagene igjen ble lengre og de ble lysere til sinns, planla Tjostolf, broren Christian og faren å dra til dette landet langt borte. Christian, som var to år eldre enn Tjostolf, var Clarence Tellefsons bestefar. Clarence s far, Tollef, ble født i 1843, det året hans onkel Tjostolf første gang seilte til Amerika. Nå skulle Christian og hans kone, Karen Maria, og deres tre år gamle sønn, Tollef, gjøre samme lange sjø-reisen sammen med Tjostolf og de gamle i familien Olson. Karen Maria hadde etternavnet Webransdatter. De

I 1846 utvandret Tellef Olson (f. 1781) og hans kone Helje Christiansdatter Olson (f. 1777) til Amerika fra østre Hullerøya i Sannidal. Et av deres tippoldebarn, Cherle Stephenson, besøkte sammen med sin datter, Karen Marie, Sannidal sommeren 1990. De var da noen dager gjester hos familien Ek. Da det viste seg at Cherle Stephensons mor, irsk-engelske Mary Dunlava (1893-1989), hadde skrevet en bok om utvandringen fra Sannidal i 1846, ble Historielaget og «Arven» koplet inn. Vi har veldig villigst fått tilsendt et eksemplar av boka, som bærer tittelen «Seeking A New Home». (På leiting etter nytt hjemsted), og vi har fått lov til å gjengi det vi vil av den. Forfatteren, Mary Dunlava, var gift med Clarence T. Tellefson (1887-1930), oldebarn av Tellef Olson. Siden boka er skrevet på engelsk, har vi måttet oversette den, og språket bærer noen steder preg av dette. Mellomtitlene er satt til av «Arven»s redaksjon. De to første delene trykte vi i nr. 32 og nr. 33.

kunne ikke seile av sted i vinterhalvåret siden Skagerrak var et utrygt farvann om vinteren; dessuten var det altfor kaldt å være til sjøs da. De bestemte seg for å vente til sommermånedene som var den sikreste tida å reise på.

De begynte å forberede seg. De kunne ikke ta mye bagasje om bord i en seilskute, bare klær, gryter, panner, noen krukker, enkelte små, personlige klenodier samt de nødvendige forsyninger til tre måneder i sjøen. De måtte også ta med seg noen redskaper til å arbeide med der de slo seg ned; noen til å pløye jorda med, tømrerverktøy til husbygging og utstyr til å karde og veve ull til klær. Dette var mer enn nok til den lille plassen de ville få anvist om bord i båten på overfarten. Christian hadde lært skredderarbeid på skolen. Nå pakket han skredderutstyret sitt og håpet han ville få bruk for det i det Nye Landet. Helje og Karen Maria valgte også ut noen få ting å ta med seg. Karen Maria pakket redskapene hun trengte til karding, spinning og strikking, alt håndlaget til henne av Christian. Her var spindelen til å vinde opp garnet med. Faren hennes hadde lagd den til henne; den ville ikke ta mye plass. Helje ordnet mat som skulle holde liv i dem på seilskute-ferden: ost, fisk i lake, flatbrød, saltet kjøtt, kavringer og små kaker. Dette var alt sammen proviant som ville holde seg godt i en periode på minst tre måneder. Snart kom den siste natta de skulle tilbringe i det beskjedne huset på Hullerøya. Karen Maria tente lysene og satte dem i de hvite bjerkestakene som Christian hadde skåret ut.

Så kom endelig dagen da de kunne bære
Forts. side 13.

SEEKING A NEW HOME

Forts. fra side 11

kistene og kurvene om bord i the Viking og stue dem sammen på et overbefolket område. De stod tidlig opp ettersom dette ville bli en travel og hard dag. Det var så mye de ikke kunne ta med seg, men mennene tok verktøy-kassa slik at de var i stand til å bygge og erstatte de mange tingene de måtte la ligge igjen. Tellef tok nåler av et furutre mens han grublet: Ville han savne disse trærne i Amerika? Her brukte de dem til så mange ting: møbler, hus, fat, båter, dekorasjoner og mye annet. De lastet sine få utvalgte eiendeler på den to-hjulte kjerra og begynte på turen til Kragerø. Tellef tok en siste titt på alt de hadde etterlatt seg. Ville de komme til å angre? Nei, nå måtte de bare la det stå til! Den 15. april hadde de mottatt papirene med tillatelse til å gå om bord i the Viking og seile til Amerika i juni. Tellef Olson og hans familie på seks, kone, to sønner, svigerdatter og barnebarn, var nå klare til å sette seil. Da de sa farvel til familiemedlemmer som skulle være igjen i Norge, ba de innstendig om at de seinere måtte slutte seg til dem i det Nye Landet.

Da de seilte av gårde fra hjemlandet, skinte bjerkene i grønt, og fra buskene hørtes vakkert fuglekitter. Skipet gled ut fra havna og var snart ute i åpen sjø.

(Fortsettes seinere.)

Søndagsskolen på Holtane i 1954
Dette bildet med alle som gikk på søndags-skolen på Holtane i 1954, har vi fått låne av Kristiane Tveitereid. På bildet ser vi i første rekke fra venstre: *Per Knut Lindheim, Kari Lindheim, Øystein Isaksen, Anne Helene Isaksen, Tone Marie Måbekk, Turid Haugholt, Tore Pedersen, Ragnar Haugholt, Kirsten Margrete Tveitereid, Asbjørn Juklerød, An-laug Landsverk, Olav Emil Larsen, Olav Kr. Tveitereid.* 2. rekke fra venstre: *Eilert Landsverk, Ivar Pedersen, Magnhild Gunnarsen, Jorunn Holtane, Harry Hegland, Dagfinn Øyvang, Tore Måbekk, Britt Haugholt, Nils Pedersen, Knut Øyvang, Vigdis Landsverk.* 3. rekke fra venstre: *Odrunn Waasjø, Gudveig Gunnarsen, Grete Haugholt, Tordis Landsverk, Karen-Elise Hegland, Åsmund Måbekk, Jens Tveitereid, Karsten Ulven, Ole Mostad, Morten Tveitereid.* Bak står læ-rerne ved søndagsskolen. Fra venstre: *Jakob Dobbedal, Sigurd Øyvang, Per Måbekk og Finn Lindheim.*

Gaver til «Arven» fra 1/12-91.

R. og S.H., Sannidal 100,- Å.M., do. 100,- A.L., do. 100,- O.W., do. 100,- H.G., do. 100,- J.K., Drangedal 100,- K.L., Sannidal 100,- J. og K.T., do. 100,- K.H., do. 50,- B.H., do. 100,- W.J., do. 100,- A.B., do. 200,- K.T., do. 100,- I.A., Kragerø 100,- B. og P.L., Helle 100,- R.M., Sundebru 100,- E.Aa., Froland 50,- E.Aa., Kragerø 100,- K.L., do. 100,- A.W.T., Stathelle 50,- B.T., Ødegaardens Verk 100,- J.T., Oslo 100,- O.E., Oslo 50,- P.N., Drangedal 100,- E.Ø., Skien 100,- G.A., Kristiansand 50,- J.K., Sannidal 50,-

Aa.S., do. 50,- I.G., do. 100,- A.L., do. 25,- H.B., do. 100,- L.S., do. 100,- M.F., do. 50,- I.B., do. 40,- T.A., do. 100,- K.H., do. 50,- G.W., do. 50,- H.F., do. 50,- J.C., do. 50,- G. og E.A., do. 50,- R.H., do. 100,- O.S., do. 100,- K.B., do. 50,- I.N., do. 100,- F.V., Gjerstad 100,- J.L., Kristiansand 100,- G.G., Neslandsvatn 100,- T.L., Sandefjord 100,- K.H., Stavern 100,- A.B., Skien 100,- K.S., do. 100,- O.T., Kragerø 100,- I.F., do. 100,- R.R., do. 50,- M.K., do. 100,- J.S., do. 100,- T.B., do. 50,- A.W., do. 50,- E.A., do. 100,- J.K.S., do. 100,- L.H.G., do. 100,-

T.J., Sannidal 50,- H.F., do. 100,- T.K., do. 100,- A.L., do. 100,- K.T., do. 100,- A.G., do. 100,- Å.B., do. 50,- K.H., do. 75,- H. og K.E., do. 50,- A.S., do. 200,- E.K.S., do. 100,- O.D., do. 100,- N.S., do. 50,- R.T., Kragerø 100,- G.M., do. 100,- K., do. 50,- H.H., Flisa 100,- I.S., Porsgrunn 100,- V.R., Oslo 100,- E.S., Tistedal 100,- I. og O.P., Rykkinn 100,- H.H., Akland 100,- Ø.R.J., USA 100,- P.E., Skien 100,- L.S., Stathelle 50,- G.F., Arendal 50,- S. og I.B., Hosle 200,- E.N., Helle 50,-

K.H., Sannidal 100,- J.F., do. 50,- R.N., do. 50,- K.B., do. 100,- E.L., do. 50,- R.S., Kragerø 100,- B.E., do. 50,- N.T., do. 100,- B.L.O., do. 100,- G.L., do. 50,- G.R., do. 50,- J.T., do. 50,- J.G., do. 75,- I.T., do. 100,- M.S., do. 100,- B.J.S., Oslo 100,- C.H., do. 100,- T.D., do. 100,- E.E., Porsgrunn 150,- R.H., Langesund 50,- H.S., Skjelsvik 100,- M.G., Jomfruland 50,- A.J., do. 100,- N.H., Sannidal 50,- N.H., do. 100,- E.M., do. 100,- A.M., do. 100,- A.S., do. 50,- O.L., do. 50,- A.J.J., do. 100,- M.B., do. 100,- A.R., Helle 100,- T.L., do. 100,-

A.T., Gvarv 100,- Drangedal Historielag 150,- G.H., Gjerstad 100,- E.R., Revetal 100,- H.L., Skien 50,- F.L., Kragerø 100,- Aa.T., do. 50,- T.H., Sannidal 100,- E.B., do. 100,- A.H., do. 100,- K.B., do. 200,- K.D., do. 100,- R. og J.L., do. 100,- K.S., do. 50,- G.L., do. 100,- S.B.O., do. 100,- R.M.L., do. 50,- A.E., do. 50,- I.M.H., do. 60,- T.T.F., USA 121,70 (20 dollar). E.B., Kragerø 200,- E.D., do. 100,- T.S., Gjerstad 100,- E.D., Søndeled 100,- E.H., Kleppe 100,- O.H.K.T., Ås 100,- T.Aa., Borgestad 100,- R.Aa., Oslo 100,- M.V., Stabbestad 100,- A.J., Skåtøy 100,-

Kulturmidler, Kragerø kommune 2.000,- E.B.F., Kragerø 50,- M.J.O., do. 100,- A.D., Arendal 100,- J.B., Bø i Telemark 50,- J.L.I., Helle 100,- M.T., Grimstad 100,- K.B.H., Drammen 50,- I.K., Kongsberg 100,- I. og O.S., Risør 100,- L.S., Sem 50,- J.M.Aa., Evje 100,- R.B., Sannidal 50,- G.S., do. 50,- A.S., do. 100,- J.E., do. 50,- A.E.S., do. 100,- M.H., do. 100,- J.K., do. 100,- Ø.F., do. 100,- P.Aa., do. 100,- Aa.S.B., Flatdal 100,- R.Aa., Langesund 50,- M.K., Neslandsvatn 150,- O.O., Kragerø 50,- P.Aa., do. 100,- N.E., Helle 50,- Ø.D., Langesund 150,- K.L., Sannidal 50,- A.E., do. 100,- O.T., do. 200,- E.N., do. 50,- Aa.T., do. 100,- H.P., ? 50,- T.J.Ø., Oslo 100,- A.L., Heistad 100,- H.M.L., Rasta 100,- Å.S., Kragerø 100,- A.I., do. 100,- ?T., do. 100,- Aa.H., do. 75,- P.O.P., do. 100,- M.E., do. 50,- U.H., Arendal 75,- Ø.J., Helle 100,- B.T., Froland 50,- Gitt 100,- E.M.E., Sannidal 50,- A.B., do. 100,-

Forts. neste side.

HISTORIELAGETS ÅRSMØTE

vil bli holdt på Sannidal samfunnshus torsdag 5. mars 1992 kl. 18.30.

I den forbindelse trykker vi her

ÅRSBERETNING FOR SANNIDAL HISTORIELAG 1991

Historielaget.

Styret bestod i 1991 av Ragnar A. Grønåsen (formann), Reidun Heldal (nestformann), Per Aabøe (kasserer), Signe Torsdal (sekretær), Betzy Halvorsen (styremedlem) og Ole Wastøl (Bygdetunkomitéen).

Medlemstallet har øket til 455, og medlemskontingennten var kr. 20. Det ble i 1991 avholdt 8 styremøter der i alt 43 saker var oppe til behandling. Ellers blir alltid en del saker tatt direkte over telefon. Historielaget har satt i gang innsamling av sanger med tanke på å trykke et eget sanghefte.

I forbindelse med Kragerøs 325 årsjubiléum har vi presentert Sannidal Historielag og Bygdetun i lokalavisene.

Etter et møte på Bygdetunet i sommer fikk stedsnavninnksamlingen et puff framover.

I det nye arkivrommet i Kil har Ragnhild Svenum og Ingebjørg Lindheim satt i gang ordning av materialet.

Historielaget er fremdeles aktivt med i arbeidet med å registrere lokalhistorisk materiale på data.

Ole Wastøl og Ragnar Grønåsen deltok 25.10. på et seminar om lokalhistoriske arkiv på Raualandsakademiet.

Historielagets hovedarrangementer var disse i 1991:

Årsmøtet 21-2, der det ble vist lysbilder. Dessuten viste Gunnar Aabøe datamaskinen muligheter ved slektsgransking.

Den 20-5, 2. pinsedag, arrangerte laget rusletur langs gamle postveien fra Fossen til Ødegården, der Ella og Finn Auråen tok imot rundt 80 personer på tunet. Olav Tveitereid var guide på turen.

Gaver, forts. fra side 13.

K.L., do. 100,- P.S., do. 50,- L.J.M., do. 100,- K.H., Drangedal 50,- S.M., Kongsberg 50,- L.G., Kragerø 50,- K.S., do. 100,- B.S., do. 50,- H.L., Sannidal 100,- A.K., do. 100,- T.F., do. 100,- O.Aa., Kragerø 50,- G.I., do. 100,- E.W., Oslo 150,- P.M.Aa., do. 50,- J.T., Sannidal 100,- A.M., do. 100,- E.W., do. 100,- P.T., do. 150,- S.H., Hornnes 100,- K.R., Kragerø 100,- J.F., Sannidal 50,- E.H.S., do. 100,- J.K.V., do. 200,- A.J.B., Kolbotn 100,- I.A., Tjøme 100,- K.K., Kragerø 100,- R.A., do. 400,- M.H., do. 50,- B.H., do. 50,- O.G., Søndeled 100,- T.B., Kragerø 100,- A.N., do. 50,- P.H., Skien 100,- H.S., Kragerø 100,- R.L., Oslo 150,- E.A., Søndeled 100,- H.H., Marnardal 50,- B.L., Sannidal 100,- A.H., do. 50,- S.E., do. 50,- O.G., do. 100,- O.L., Notodden 100,- O.A., Kristiansand 100,- N.N., Sannidal 50,- O.B., do. 100,- R.H., do. 50,- A.L., do. 200,- O.B., Kragerø 100,- K.D., Garnes 100,- A.L.S., Risør 50,- S.W., Fosser,- 100,- A.D., Sannidal 50,- A.L., Risør 100,- M.K., Kragerø 100,- P.R., Drangedal 100,-

Lista er ajourført pr. 10. 2. 92.

Dette er en imponerende liste som gjør oss i stand til å gå løs på 12. årgang med optimisme. Tusen hjertelig takk alle sammen!

Bussturen 21-9 gikk til Oslo med besøk på Hjemmefrontmuseet på Akershus og på Kunstmuseumet. Her var det godt og vel 30 deltagere.

Høstmøtet 27-9 samlet nærmere 200 personer i samfunnshuset. Carsten Hopstock holdt lysbildeforedrag om Rom på Jesu tid. Lagets æresmedlem, Torkell A. Tande, ble gjort ære på i forbindelse med hans 90-årsdag. Ni elever fra Tandes første skoleklasse i Sannidal i 1931-32 var spesielt innbudt.

Og da samme Tande fikk Kragerø kommunens kulturpris 26. november, var Historielaget medarrangør i samfunnshuset.

Alle arrangementene er omtalt i Arvens utgaver i 1991.

Meldingsbladet «Arven»:

Redaksjonskomitéen bestod i 1991 av Oddvar Tobiassen, Fridtjof Thorbjørnsen og Ragnar Grønåsen. Kasserer er Liv Grønåsen.

Det var 11. årgang som ble trykt med nummerne 31, 32 og 33. Disse inneholdt til sammen 44 sider lokalhistorie. Hovedartiklene var disse: restaureringsprisen 1990 til kommunehuset i Kil, erindringer fra krigsårene: Helene Brynemo forteller til Inger Sandberg, fem artikler fra lokalhistoriegruppa ved Sannidal ungdomsskole, husmannskontrakt 1859, Årsberetning for Sannidal Historielag 1990, Seeking a new home (1 og 2), Tande 90 år, Kil bedehus 100 år, Sannidal i gamle brev (4 og 5), referat fra årsmøtet i Historielaget 1991, rusletur fra Fossen til Øygården, glimt fra Sannidal Bygdetun (17 og 18), referat fra Historielagets høstmøte, bjønn i Sannidal, minneoppgave om folk og bustader i Kurdøla-Lundereidgrenda, Oslo-turen 1991, Kil sag, santalforenningen Maiblomsten, sekten domsbasun, England våren 1945.

Bygdetunet:

I 1991 satt disse i Bygdetunkomitéen: Ole Wastøl (formann), Åsmund Mostad, Lars Moen, Sigurd Eikehaug, Alf Bakken, Kjellfrid Enggrav og Kari Nyland. Det har også i år vært flere store arrangementer på Bygdetunet, foruten Historielagets egne. Dette er først og fremst 17. mai-arrangementet. Sanitetsforeningens grautfest ble flyttet til samfunnshuset p.g.a. dårlig vær. En god del interesserte har også vært og sett på husene og samlingene.

Dette arbeidet er gjort på Bygdetunet i 1991: vasket husene innvendig; i Dobbedalstua: malt vinduer innvendig, laget ny ytterdør (maken til den gamle) på nordveggen, reparert råtne stokker utvendig; sprøyte skigarden, inngangsporten, Barlandbua og badstua med bernacré mot soppangrep og insekter; registrert

"ARVEN" utgis av Sannidal Historielag

Redaksjonskomité:

Frithjof Thorbjørnsen, tlf. 99 02 86
Ragnar Grønåsen, tlf. 99 22 16
Oddvar Tobiassen, tlf. 99 21 20

Kasserer: Liv Grønåsen, tlf. 99 22 16
"Arven" s postgirokontonr.: 0813 534 7729

Dette er et bilde, tatt i 1933, med mange kjente personer i Kil krets. I første rekke fra venstre: Jacob Søndbø, Marie Brattøy Einertsen, Synnøve Nossen, Ingeborg Bergland, Johanne Lofthaug og Torstein Torsdal. I annen rekke fra venstre: Kitty Einertsen, Marie Fjellstad, Anne Steinungsen, Jørgine Menstad, Sigrid Ellingsen, Helene Holt, Maren Torsdal, Kristoffer Torsdal, Asborg Menstad Kristiansen, Trine Brattøy og Dagny Hegna.

100 gjenstander ved hjelp av Berg - Kragerø Museum slik at antallet registrerte gjenstander nå er kommet opp i 318; utført en god del vanlig ettersyn og vedlikehold både på anlegget og de enkelte husene.

I løpet av året har vi mottatt følgende gaver til Bygdetunet: saks til å fiske opp sekketømmer med fra Magnhild Holtane; messing lysestake og gardiner fra Bjørg Pedersen; møkk-greip, trerive, høygaffel, grev, målestav, to små melkespann, to teksler, strykepinne til ljå, tre sauesakser, to tollekniver, kjelke fra 1905, barbersaker, kasse med sko-lester, kaffebooks, lita tvinge, to ugresshakker, kuleramme, kateter, kasse med plånsjer, bryne og borvinde fra Anny Nilsen;

rotkubbe av furu fra Knut M. Skarvang på Mørland; jan. 92: 6,5 m rotkubbe av Dobbedalsgrana fra Arne Dobbedal (denne var 35 m lang, målte 2,73 m i omkrets i brysthøyde og var på 8,6 kbm).

Til slutt vil vi gi uttrykk for at vi synes Historielagets virksomhet har vært omfattet med stor positiv interesse også i 1991. Dette gjelder både frivillig arbeid i mange former og økonomisk støtte fra det offentlige, Kragerø Sparebank, foreninger og private personer.

Vi takker på det hjerteligste for alt dette!

Signe Torsdal
sekretær

Ragnar A. Grøndsen
formann

Bilde i "Arven" nr. 22.

Arne Eikehaug har kommet med disse navnene på dem som er på bildet: Nr. 1 fra venstre er Ragnar Aabø, nr. 2, Jakob Sandland, nr. 3, Harald Sandland, nr. 4, Hans Aamos, nr. 5, Per Sandland, nr. 6, Petter Nygård og foran ligger Tryggve Aabø. Arne Eikehaug som har studert bildet en stund, har kommet til at det må være tatt ved Suvdøla i 1935 eller -36. Det er aldri for sent å komme med opplysninger om bilder som har stått i "Arven".

Stats- og Amtdyrkue på Rinde i Sannidal 29/9 1919.

Dette er et foto fra den tiden det virkelig ble drevet med gårdsbruk i distriktet. Det må være minst 100 dyr på Rinde denne dagen. Det var jo et Stats- og Amtdyrkue så det var dyr fra de omliggende bygder også. Dette var før jernbanen kom, og biltrafikken var heller ikke så stor. Likevel var mange møtt fram. Uthuset og det tilhørende huset i bakgrunnen tilhører Hans J. Rinde. I åsen bak skimtes det nå nedbrente ungdomshuset "Gimle". Kanskje det er noen som vet noe om folkene på bildet. Det er Jon Thorsen i Kil som har lånt oss bildet.

Vestmar 30/9-19:

Vellykket dyrskue

på Rinde i strålende vær.
Her er et utdrag av
premielisten:

Premierte okser:

2. pr. "Pryd" Farsjø feavlslag.
3. pr. "Kåre" Sannidal Fe-
avlslag. 6. pr. "Gulbrand" P.
O. Rød, Drangedal.

Samling:

Farsjø feavlslag. 2. pr.

Privat samling:

O. Lofthaug og I. Aarø,
Sannidal.

Ungfegruppe:

H. Fuglestvedt, Sannidal.

Alm.gruppe:

2. pr.: J. Brekka, J. Moe, J.
Rinde, N. Gjerde, T. Ny-
gaard.

3. pr.: A.T., Fasjø, J. Wa-
sjø, O. Støen, L. Torsdal, E.
Farsjø, O. Tveitereid, M.
Bufjeld.

Ungdyr gr.: 2. pr. P. Holt.

Ungokse: 2. pr. T. Bunk-
holt for "Hobel". 3. pr. Al-
fred Rønningen

Ca. 40 premier i alt.